

De Schepper gegn Belgíu
Dómur frá 13. október 2009
Mál nr. 27428/07

5. gr. Réttur til frelsis og mannhelgi

Vistun í fangelsi í forvarnaskyni. Viðeigandi meðferð.

1. Málsatvik

Kærandi, Georges de Schepper, er fæddur árið 1944 og er belgískur ríkisborgari. Hann er vistaður í fangelsi í Brugge. Frá árinu 1970 sat hann af sér átta fangelsisdóma vegna kynferðisbrota gegn börnum. Með dómi í janúar árið 2001 dæmdi sakadómur Antwerpen hann til sex ára fangelsisvistar fyrir nauðgun og árásir á ólögráða börn. Með sama dómi var stjórnvöldum, á grundvelli ákvæða félagsverndarlaga, falin umsjá hans í tíu ár eftir lausn úr fangelsi. Á því tímabili mátti dómsmálaráðherra annars vegar taka ákvörðun um að leysa hann undan þeirri vistun að uppfylltum tilteknum skilyrðum eða hins vegar að kveða á um vistun hans á stofnun í forvarnaskyni.

Frá árinu 2002 gerðu stjórnvöld nokkrar tilraunir til að tryggja honum vist á einkageðsjúkrahúsum í því skyni að hann fengi viðunandi meðferð. Þar að auki var honum séð fyrir undirbúningsmeðferð í fangelsinu svo liðka mætti fyrir lausn þaðan. Allar þær stofnanir, sem leitað var til um meðferð fyrir kæranda, tjáðu stjórnvöldum að þær gætu ekki veitt honum viðunandi meðferð í ljósi þess hversu hættulegur hann væri enn, þrátt fyrir undirbúningsmeðferðina í fangelsinu.

Þegar kærandi hafði lokið afplánun 9. október 2006 tók dómsmálaráðherra, með vísan til áðurnefndra ákvæða félagsverndarlaga, ákvörðun um vistun hans í fangelsi frá og með 10. október 2006. Ákvörðunin byggðist á skýrslum sérfræðinga um að almenningi gæti stafað hætta af kæranda yrði hann látinn laus. Niðurstæða ráðherra byggðist meðal annars á því að kærandi hefði ekki notið viðeigandi langtímameðferðar, og vísað var til endurtekinna brota hans gegn börnum, kynhneigð gagnvart þeim, hættu á misnotkun áfengis, tilhneigingu til þess að gera lítið úr gerðum sínum og algerum skorti á eftirsjá vegna brotanna. Kærandi krafðist ógildingar á ákvörðun ráðherra en án árangurs. Þann 2. janúar árið 2007 hafnaði hæstiréttur kröfum kæranda. Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að vistun kæranda væri lögmæt, þar sem ákvörðun ráðherra um fyrirbyggjandi vistun dómþola í umsjá stjórnvalda á grundvelli félagsverndarlaga væri ekki þáttur í meðferð ákærvalds heldur lyti hún eingöngu að framkvæmd ráðstöfunar sem kærandi átti að sæta samkvæmt ákvörðun sakadóms.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi hélt því fram að vistun hans byggðist á geðþóttaákvörðun, sem kveðin hefði verið upp í kjölfar afplánunar refsadóms í fangelsi. Hún hefði verið ólögmæt og bryti því í bága við 1. mgr. 5. gr. sáttmálans um rétt hans til frelsis og mannhelgi. Hann hélt því m.a. fram að nauðsyn fyrirbyggjandi vistunar í kjölfar afplánunar leiddi af því að skortur væri á sértækum meðferðarúrræðum.

Niðurstæða

Dómstóllinn vísaði til þess að ákvörðunin um að kærandi skyldi vera í umsjá stjórnvalda virtist við fyrstu sýn ekki vera geðþóttaákvörðun heldur af félagsverndarlegum toga og byggð á dómi sakadóms. Þegar dómsmálaráðherra tók ákvörðun um fyrirbyggjandi vistun kæranda í umsjá stjórnvalda hafi hann einungis verið að kveða á um skilyrði við framkvæmd refsingar. Þrátt fyrir að slík skilyrði gætu í einhverjum tilvikum fallið undir gildissvið sáttmálans, þá hefðu þau að meginstefnu ekki áhrif á lögmæti ráðstöfunar um refsingu.

Í tilviki kæranda hefði ráðherrann byggt ákvörðun sína á skilyrðum sem kveðið væri á um í lögum. Dómstóllinn vísaði í þessu sambandi sérstaklega til þess að rökin hefðu verið ítarleg og sérstaklega tilgreind í ákvörðuninni. Hann féllst ekki á það með kæranda að einu rök ráðherra hefðu verið skortur á sértækri langtímameðferð þó að það hefði vissulega verið eitt af því sem haft gat afgerandi áhrif á

niðurstöðu málsins enda hefði sértæk meðferð getað dregið úr hættunni sem almenningi stafaði af kæranda.

Dómstóllinn leit sérstaklega til viðleitni stjórnvalda við að tryggja kæranda sértæka meðferð við hæfi og þá sér í lagi endurtekinna tilrauna þeirra við að tryggja honum pláss á geðsjúkrahúsum og til undirbúningsmeðferðarinnar sem komið var á meðan hann afplánaði fangelsisdóminn. Það var mat dómsstólsins að stjórnvöld hefðu ekki látið undir höfuð leggjast að tryggja kæranda viðunandi meðferð svo hann gæti betur tekist á við lífið utan veggja fangelsisins þegar afplánun þar væri lokið. Sú staðreynd að stjórnvöldum hefði enn ekki tekist að tryggja honum viðunandi meðferð væri rakin til þess að veikindi kæranda hefðu þróast og breyst og að ekki væru til staðar stofnanir sem gætu boðið upp á meðferð við hæfi að teknu tilliti til ástands kæranda eins og það var orðið. Þrátt fyrir þetta væru stjórnvöld eigi að síður skuldbundin til að halda áfram að leita að viðunandi meðferðarúrræðum í málum sem þessum, hvort sem væri hjá opinberum aðilum eða einkaaðilum.

Það var einróma niðurstaða dómsstólsins að vistun kæranda í fangelsi frá og með október 2006 hefði verið réttlætanleg og að ekki hefði verið brotið í bága við 1. mgr. 5. gr. sáttmálans.